

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย*

ร่างระเบียบกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.(หมวดหมู่เกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม)

☒ กฎหมายใหม่

☐ แก้ไข/ปรับปรุง

☐ ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

☒ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

☒ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ ๑ การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

☒ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ ๒ ความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

ปัจจุบันประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Geographical Indications: GI) แล้ว จำนวน ๒๖๙ รายการ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมกว่า ๑๑๗,๒๗๖ ล้านบาท และมีผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย จำนวน ๒๒๙ สินค้า รวมทั้งสิ้น ๑๘,๘๘๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๑๓ อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่ตรวจสอบแหล่งผลิตและพบกับผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ พบว่ามีการนำสินค้า GI ไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่หลากหลาย เช่น อาหาร เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของสินค้า GI ในการต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยพบว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปหลายประเภทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่น ข้าวกำลังนา ซึ่งมีราคาจำหน่ายวัตถุดิบประมาณ ๑๕๐-๒๕๐ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อนำมาแปรรูปเป็นกราโนล่าข้าวกำลังนา สามารถจำหน่ายได้ในราคามากกว่า ๑,๐๐๐ บาทต่อกิโลกรัม หรือมะพร้าว น้ำหอมราชบุรีซึ่งมีราคาวัตถุดิบประมาณ ๒๐ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมบริโภค เช่น วุ้นมะพร้าวในลูก พุดดิ้งมะพร้าว หรือมะพร้าวน้ำหอมพร้อมรับประทาน สามารถจำหน่ายได้ในราคาประมาณ ๔๐ - ๗๐ บาทต่อหน่วย

* ปรับปรุงหลังกระบวนการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างระเบียบกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.(หมวดหมู่เกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม) ผ่านระบบกลางทางกฎหมาย www.law.go.th และเว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา www.ipthailand.go.th ระหว่างวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔

อย่างไรก็ดี แม้ว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปดังกล่าวจะใช้วัตถุดิบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและสามารถแสดงแหล่งที่มาหรือตรวจสอบย้อนกลับได้ แต่ปัจจุบันยังไม่มีกลไกในการรับรองและสื่อสารข้อมูลต่อผู้บริโภคเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในผลิตภัณฑ์แปรรูป ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างผลิตภัณฑ์แปรรูปกับสินค้า GI ได้อย่างชัดเจน และผู้บริโภคไม่สามารถรับรู้ข้อมูลดังกล่าวเพียงพอสำหรับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า

นอกจากนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้า จำนวน ๖๘ ราย จากผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ๖๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘.๕๕ ซึ่งครอบคลุมผู้แทนจากทั้ง ๗๗ จังหวัด พบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าการไม่มีตราสัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้า GI โดยเฉพาะเป็นข้อจำกัดต่อการประชาสัมพันธ์สินค้า การสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ และการขยายโอกาสทางการตลาด

ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญจากการที่ปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์หรือกลไกในการกำหนดตราสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปที่แตกต่างจากตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยที่ใช้กับสินค้า GI ที่ขึ้นทะเบียนโดยตรง อีกทั้งยังไม่มีระบบการอนุญาตที่กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และมาตรการกำกับดูแลการใช้ตราสัญลักษณ์ดังกล่าวอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ หากไม่มีมาตรการหรือกลไกในการส่งเสริมการใช้ตราสัญลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้า GI จะส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสินค้า GI ได้อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และการสร้างนวัตกรรมจากสินค้า GI จึงมีข้อจำกัด ทำให้สูญเสียโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่ม การขยายตลาด และการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย

ในด้านผู้บริโภค การไม่มีตราสัญลักษณ์หรือเครื่องมือที่แสดงว่าผลิตภัณฑ์ใช้วัตถุดิบจากสินค้า GI ทำให้ผู้บริโภคขาดข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า และอาจเกิดความสับสนระหว่างผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ใช้วัตถุดิบ GI กับผลิตภัณฑ์ทั่วไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศในระยะยาว

ในภาพรวม การไม่มีกลไกในการส่งเสริมการใช้สินค้า GI สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูป อาจทำให้การใช้ประโยชน์จากสินค้า GI เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์มีข้อจำกัด ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าสูญเสียโอกาสในการเพิ่มมูลค่าทางการค้าและขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

นอกจากนี้ การที่ยังไม่มีกลไกกำกับดูแลการใช้ตราสัญลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปโดยเฉพาะ อาจเปิดช่องให้มีการกล่าวอ้างการใช้วัตถุดิบ GI ในทางการค้าโดยไม่มีมาตรฐานในการตรวจสอบหรือควบคุมที่เหมาะสม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภค และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และชื่อเสียงของสินค้า GI ในระยะยาว

๑.๒ เหตุไฉนจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

หากรัฐไม่ดำเนินการกำหนดมาตรการใดเพิ่มเติม ผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ใช้วัตถุดิบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะยังคงไม่มีกลไกที่สามารถแสดงให้ผู้บริโภครับทราบว่ามีผลิตภัณฑ์ดังกล่าวใช้วัตถุดิบจากสินค้า GI ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน แม้ว่าจะสามารถแสดงแหล่งที่มาหรือตรวจสอบย้อนกลับได้ก็ตาม ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้ายังไม่สามารถสื่อสารคุณค่าและที่มาของวัตถุดิบ GI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ผู้บริโภคยังคงขาดข้อมูลที่เพียงพอในการประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ทั้งยังทำให้การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสินค้า GI ในรูปของผลิตภัณฑ์แปรรูปยังมีข้อจำกัดเช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในทางกลับกัน หากกำหนดให้มีตราสัญลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้า GI โดยไม่มีระบบการอนุญาตหรือหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการใช้ตราสัญลักษณ์ดังกล่าว ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการค้าสามารถใช้ตราสัญลักษณ์ได้โดยไม่มีมาตรฐานหรือเงื่อนไขเดียวกัน ส่งผลให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นใช้วัตถุดิบ GI ตามที่กล่าวอ้างจริงหรือไม่ หรือสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของวัตถุดิบได้เพียงใด ซึ่งอาจก่อให้เกิดการใช้ตราสัญลักษณ์ในลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิด และส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของตราสัญลักษณ์ ตลอดจนชื่อเสียงของสินค้า GI และระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยรวม

ดังนั้น การกำหนดตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ควบคู่กับระบบการอนุญาตจึงเป็นมาตรการที่เหมาะสม เนื่องจากทำให้รัฐสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการใช้ตราสัญลักษณ์ได้อย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดให้ผู้ขออนุญาตต้องสามารถแสดงแหล่งที่มาหรือตรวจสอบย้อนกลับของวัตถุดิบ GI ได้ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนสามารถเพิกถอนการอนุญาตได้เมื่อมีการฝ่าฝืนเงื่อนไข อันจะช่วยให้การใช้ตราสัญลักษณ์เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค ป้องกันการกล่าวอ้างที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าสามารถใช้ประโยชน์จากสินค้า GI เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม โดยยังคงรักษาความน่าเชื่อถือของระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ได้

ทั้งนี้ การดำเนินการนี้เป็นการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลด้านการสร้างรายได้ภาคการเกษตร อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่าที่กำหนดให้ต้องมีการส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างจุดเด่นความแตกต่างของสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลก และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ตามประเด็นที่ ๓ การเกษตร เป้าหมายที่ ๑ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น แผนย่อยที่ ๓.๑ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ที่กำหนดให้มีการพัฒนาและต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น โดยเฉพาะสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีความโดดเด่นจากทำเลที่ตั้งในเขตโซนร้อนและความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรของไทยในแต่ละพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซงคืออะไร

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา มีภารกิจในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์ การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการให้ความคุ้มครองและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยร่างระเบียบกรมทรัพย์สินทางปัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขข้อจำกัดที่ทำให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าไม่สามารถสื่อสารประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้า GI แก่ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมการต่อยอดสินค้า GI ไปสู่ผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่ม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าที่ใช้วัตถุดิบ GI ซึ่งสามารถแสดงแหล่งที่มาหรือตรวจสอบย้อนกลับได้สามารถนำอัตลักษณ์ ชื่อเสียง และคุณค่าของสินค้า GI มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างความแตกต่างของสินค้า และเพิ่มโอกาสทางการตลาดได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ภายใน ๑ ปี นับแต่ระเบียบมีผลใช้บังคับ คาดว่าจะมี

ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ราย และมีผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้ มาตรการดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และเพียงพอเกี่ยวกับที่มาของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้า GI อันจะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยคาดว่าภายใน ๑ ปี ระดับการรับรู้หรือความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ใช้วัตถุดิบ GI จะเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๗๕๐ ราย

ในขณะเดียวกัน มาตรการตามร่างระเบียบนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของระบบ GI โดยกำกับดูแลให้การใช้ตราสัญลักษณ์ฯ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด ทั้งนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะติดตามและตรวจสอบการใช้ตราสัญลักษณ์อย่างต่อเนื่อง และดำเนินการเพิกถอนการอนุญาตหรือใช้มาตรการตามระเบียบกับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้การใช้ตราสัญลักษณ์เป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส และคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือของระบบ GI ในภาพรวม

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

ปัจจุบันกรมทรัพย์สินทางปัญญาใช้มาตรการในเชิงส่งเสริมและให้คำแนะนำแก่ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าที่นำสินค้า GI ไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางดำเนินการในสองประการ ได้แก่ ประการแรก การชี้แจงว่าตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยสามารถใช้ได้เฉพาะกับสินค้า GI ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กรมกำหนดเท่านั้น จึงไม่สามารถนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปได้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับลักษณะหรือแหล่งที่มาของสินค้า ประการที่สอง การแนะนำให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าสามารถแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบ GI บนฉลากบรรจุภัณฑ์ หรือสื่อประกอบการจำหน่ายในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภค เช่น การระบุว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวผลิตจากหรือมีส่วนประกอบของสินค้า GI

อย่างไรก็ดี แนวทางดังกล่าวเป็นเพียงการให้คำแนะนำในทางปฏิบัติและการส่งเสริมการประกอบธุรกิจเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์หรือกลไกทางกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับตราสัญลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้า GI โดยเฉพาะ จึงไม่สามารถรับรองหรือควบคุมการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบ GI ในผลิตภัณฑ์แปรรูปให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันได้

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหาอย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร

จากการศึกษาระบบการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศและเขตเศรษฐกิจที่มีระบบ GI ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่น สหภาพยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ยังไม่พบการกำหนด ตราสัญลักษณ์เฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ใช้สินค้า GI เป็นวัตถุดิบ ในลักษณะเดียวกับที่กำหนดไว้ในร่างระเบียบฉบับนี้ โดยตราสัญลักษณ์ GI ของประเทศดังกล่าวใช้สำหรับสินค้า GI ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและเป็นไปตามข้อกำหนดของสินค้านั้นโดยตรง

สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ใช้สินค้า GI เป็นวัตถุดิบ โดยทั่วไปผู้ประกอบการค้าสามารถกล่าวอ้างหรือแสดงข้อมูลว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวใช้วัตถุดิบที่เป็นสินค้า GI ได้ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและต้องไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการค้าไม่สามารถนำตราสัญลักษณ์ GI ที่ใช้กับสินค้า GI ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนมาใช้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปได้

๔. การรับฟังความคิดเห็น

- ☒ ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว
- ☒ ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร
ไม่มีกฎหมายอื่นที่มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียง

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไร แก่ใครบ้าง

ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด รวมทั้งต้องรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า ตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้ หากไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขดังกล่าว อาจถูกระงับหรือเพิกถอน การอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ได้

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้ไข คุ้มครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร

ผู้ได้รับอนุญาตที่ถูกระงับหรือเพิกถอนการอนุญาตสามารถดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และยื่นคำขอเพื่อรับการพิจารณาอนุญาตใหม่ได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

(๑) การกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะและเลือกซื้อสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดและคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างมั่นใจ

(๒) การกำหนดตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าที่ผ่านการแปรรูปจากสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าสามารถนำสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการรับรองไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มได้ โดยยังคงสะท้อนความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ อันเป็นการขยายโอกาสทางการตลาด เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศ

(๓) การใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งสำหรับสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสินค้าที่ผ่านการแปรรูป จะช่วยส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้า และชุมชนในท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา

๗.๒ มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะจัดทำหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ และแบบคำขอที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ระเบียบดังกล่าวและสร้างความเข้าใจแก่ผู้ผลิตสินค้า ผู้ประกอบการค้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานพาณิชย์จังหวัด เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามระเบียบได้อย่างถูกต้องก่อนวันที่ระเบียบมีผลใช้บังคับ

๗.๓ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะจัดทำระบบการขออนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาต และการให้บริการแก่ประชาชน

๗.๔ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะดำเนินการเผยแพร่สาระสำคัญของระเบียบผ่านเว็บไซต์ของกรมฯ รวมทั้งจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์หรือการสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ผลิตสินค้า ผู้ประกอบการค้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๗.๕ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้

-ไม่มี-

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

- เชิงบวก

ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากสินค้า GI ในเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าที่นำสินค้า GI ไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปสามารถใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์สินค้าภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งจะช่วยเพิ่มความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ สร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันทางการตลาด

นอกจากนี้ การมีระบบอนุญาตและการตรวจสอบแหล่งที่มาของวัตถุดิบ GI จะช่วยส่งเสริมการใช้วัตถุดิบ GI อย่างต่อเนื่อง อันอาจก่อให้เกิดความต้องการใช้วัตถุดิบ GI เพิ่มขึ้น ส่งผลดีต่อเกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้า และชุมชนในพื้นที่แหล่งกำเนิดสินค้า รวมทั้งสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า GI และส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

- เชิงลบ

ผู้ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์อาจมีภาระในการจัดเตรียมเอกสารหรือข้อมูลเพื่อแสดงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ GI และการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งอาจมีต้นทุนในการปรับปรุงฉลากหรือบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้ตราสัญลักษณ์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ภาระดังกล่าวเป็นภาระที่เกิดขึ้นเฉพาะผู้ที่สมัครใจขอใช้ตราสัญลักษณ์ และเป็นภาระที่มีความเหมาะสมและจำเป็นเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของระบบ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค โดยคาดว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ผู้ประกอบการค้าจะได้รับจะมีมากกว่าต้นทุนในการปฏิบัติตามระเบียบ

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม

- เชิงบวก

ร่างระเบียบนี้จะช่วยให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้เกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบ GI ในผลิตภัณฑ์แปรรูป ส่งผลให้สามารถตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้บนพื้นฐานของข้อมูลที่ครบถ้วนและน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ การกำหนดระบบอนุญาตและกำกับดูแลการใช้ตราสัญลักษณ์จะช่วยป้องกันการกล่าวอ้างหรือใช้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า GI ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภค อันจะช่วยรักษาความน่าเชื่อถือของระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเหมาะสม

ในระยะยาว มาตรการดังกล่าวยังมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

- เชิงลบ

-ไม่มี-

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

-ไม่มี-

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

-ไม่มี-

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การกำหนดโทโฮอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

๙. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต

การกำหนดให้การใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อยู่ภายใต้ระบบการอนุญาตมีความจำเป็นเพื่อให้การใช้ตราสัญลักษณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งตราสัญลักษณ์ และเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศ เนื่องจากตราสัญลักษณ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารต่อผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปนั้นใช้วัตถุดิบที่เป็นสินค้า GI ซึ่งสามารถแสดงแหล่งที่มาหรือตรวจสอบย้อนกลับได้ หากไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตและผลิตภัณฑ์ก่อนการใช้ตราสัญลักษณ์ อาจทำให้มีการใช้ตราสัญลักษณ์กับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้ใช้วัตถุดิบ GI หรือใช้วัตถุดิบที่ไม่เป็นไปตามรายละเอียดที่ขึ้นทะเบียน ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิด และกระทบต่อความน่าเชื่อถือของระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยรวม

นอกจากนี้ ระบบการอนุญาตยังเป็นกลไกที่ทำให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาสามารถกำหนดเงื่อนไขการใช้ตราสัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งกำกับดูแล ติดตาม และตรวจสอบการใช้ตราสัญลักษณ์ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถเพิกถอนการอนุญาตหรือดำเนินมาตรการตามระเบียบได้ในกรณีที่ผู้ได้รับ

อนุญาตฝ่าฝืนหลักเกณฑ์หรือใช้ตราสัญลักษณ์ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นกลไกที่มาตรการในลักษณะการแจ้งหรือการรับรองตนเองไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ระบบการอนุญาตตามร่างระเบียบเป็นการกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น ผู้ประกอบการค้ายังสามารถผลิต จำหน่าย และโฆษณาผลิตภัณฑ์แปรรูปได้ตามปกติ หากไม่ประสงค์จะใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยการขออนุญาตเป็นเพียงเงื่อนไขสำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์จะใช้ตราสัญลักษณ์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องหมายรับรองจากภาครัฐที่สร้างความน่าเชื่อถือและมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ

-

๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา

-

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครอง

การอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ส่งเสริมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องอาศัยการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต แหล่งที่มาของวัตถุดิบ และการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งข้อเท็จจริงและเอกสารประกอบคำขอของแต่ละกรณีมีความแตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน รวมทั้งออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยถูกต้อง เป็นธรรม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม)

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

กันยายน ๒๕๖๙

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ กองกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นางแววดาว ดำรงผล ผู้อำนวยการกองกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๕๔๗ ๕๑๙๑

อีเมล legal dip09@gmail.com